

страх е „безимен“, в „Дохожда час“ е „без име“. И все пак във всяко от стихотворенията той е с различен произход. В едното идва откъм смъртта, в другото – откъм живота.

Последната констатация очаква своето пояснение.

В „Смъртта“ страхът изобщо не е свързан с начина, по който човек е живял. Тя е еднакво неизбежна и за ридаещия, запалил „свещта на добродетел кротка“, и за безумеца, който се надява да се откупи от нея със злато. Причината за страха е всеобща, всечовешка и се корени в самата смърт – в нейната непредставимост, в ледената непроницаемост на онова, което идва след нея.

В „Дохожда час“ е друго. Там следсмъртната участ на човека сякаш изцяло зависи от това ще намери ли той, или не, оправдание за вършеното от него през живота. Не смъртта сама по себе си, а неспособността или невъзможността му да посочи такова оправдание го кара да „бледнее и трепери“ пред нея.

Човекът в „Дохожда час“ е в ролята на подсъдим. Делото, в което е привлечен, е срещу длъжник. Обвинението срещу него е произнесено от съдийски глас чрез типичната за съдилищната реторика фигура на реторичния въпрос „Ти взе, но заплати ли?“ След въпроса призованият на съд вече не е „смирен човек“, а „нещастник“, който отчаяно търси оправдание в целия си минал живот. И колкото повече се визира назад, толкова по-силен става страхът му.

Тук стихотворението поражда редица въпроси, които оставя без отговор и отваря широк простор за читателски недоумения и догадки. В какво се състои неизплатеният и очевидно неизплатим дълг на подсъдимия? На кого е длъжник той? Защо трябва да оправдава не само злото, но и доброто в живота си?

*... и търси той с какво да оправдае
добро и зло, дял паднал на душата.*

Защо изобщо той трябва да се оправдава за нещо, което нито е избирал сам, нито е можел да избегне, щом е било негова орисия – „дял, паднал на душата“? Нима човек е отговорен за това, което му е отредила съдбата? Може ли да бъде справедлива присъдата, която ще произнесе този съд, щом толкова много и съществени неща около обвинението са неясни?

Но ето я и присъдата: „На чуждий пир, излишний, се намери!“ Тя не дава отговор на нито един от въпросите, изредени по-горе. След като я чува, осъденият се чувства като „престъпник същ, изправен под бесило“, макар тя да изглежда всъщност твърде безобидна, за да събужда такива терзания и страхове. Какво от това, че някой се е озовал неканен на „чуждий пир“? Толкова непоправимо и непростимо ли е това провинение? Ясно